

Verkenning raakvlakken GDI in relatie tot digitale archivering en duurzame toegankelijkheid

Eindrapport

Auteurs	Herriët Heersink, Ruud Böhmer, Sanne Giesen
Document nummer	Definitief, projectnr. C867
Versie	1
Datum	30 augustus 2016
Omvang	26 pagina's

Inhoudsopgave

1	Algemeen	3
2	Over de digitale overheid en de GDI	4
2.1	<i>De digitale overheid</i>	4
2.2	<i>De Generieke Digitale Infrastructuur (GDI)</i>	5
2.3	<i>De Generieke Digitale Infrastructuur in detail</i>	5
3	Onderzoekskader	7
3.1	<i>Begrippen</i>	7
3.2	<i>Informatie en GDI</i>	8
4	Raakvlakken	9
4.1	<i>Toepassing referentiekader op de GDI</i>	9
4.2	<i>Identificatie en authenticatie</i>	9
4.3	<i>Dienstverlening en informatie verstrekken</i>	10
4.4	<i>Gegevens en registreren</i>	11
4.5	<i>Dienstverlening en verbinden</i>	12
5	Bevindingen en conclusies	13
5.1	<i>Algemeen</i>	13
5.2	<i>GDI voorzieningen</i>	14
6	Advies	15
	BIJLAGE 1: Lijst van geïnterviewde personen voor deze verkenning	17
	BIJLAGE 2: Beschrijving GDI voorzieningen	18
	BIJLAGE 3: Informatie waardeketens	24
	Bijlage 4: Geraadpleegde documenten	26

1 Algemeen

In het licht van de afronding van het programma Archief2020 in 2016, vindt tussen de archiefconvenantpartners het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW), Interprovinciaal Overleg (IPO), de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en de Unie van Waterschappen (UvW) overleg plaats over het formuleren van een strategische agenda als mogelijk vervolg op Archief2020. Parallel hieraan is een aantal ontwikkelingen gaande die mogelijk het domein van digitaal archiveren en duurzame toegankelijkheid raken, zoals de doorontwikkeling van de GDI (Generieke Digitale Infrastructuur), digitaliseringprogramma's bij medeoverheden waaronder het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), als ook het ontwerp van Wet op de GDI.

In essentie bevat de voorliggende verkenning twee onderdelen:

- Een schets van de bestuurlijke context, en
- Een verkenning van de GDI in relatie tot archiveren en ontsluiten van informatie.

Gelet op het verkennende karakter van het onderzoek zijn in deze rapportage de uitkomsten op hoofdlijnen weergegeven. Daarbij is ook aangegeven op welke onderdelen aanvullend onderzoek en/of analyse wenselijk is.

Bij de uitvoering van de verkenning naar raakvlakken zijn wij uitgegaan van de volgende uitgangspunten:

- Bij toetsing van de relatie tussen een GDI voorziening en archiveren staat de GDI voorziening centraal in relatie tot gebruik door overheden: wat is de functie van de voorziening en in hoeverre 'raakt' dit duurzaam archiveren en toegankelijkheid, voor zover van toepassing voor de gebruiker van de voorziening?
- De analyse is uitgevoerd op basis van de huidige situatie en huidige functionaliteit, waar sprake is van concrete plannen voor uitbreiding of aanpassing, wordt dit aangegeven. Ook wanneer dit uit de gevoerde gesprekken als aandachtspunt naar voren is gekomen;
- De betrokkenheid van partijen wordt, waar van toepassing, geduid aan de hand van de rollen ten opzichte van de GDI voorziening, zoals bijvoorbeeld eigenaar, beheerder of gebruiker van de voorziening.

De opbouw van het voorliggende rapport is als volgt:

- Toelichting bij de Digitale overheid (ontwikkelingen) en de GDI (uitleg bij de voorzieningen);
- Het onderzoeks-/begrippenkader als gehanteerd voor de verkenning;
- Bevindingen en conclusies, met afsluitend ons advies voor vervolgstappen;
- Bijlagen bestaande uit een lijst met geïnterviewde personen voor deze verkenning, een toelichting op de GDI voorzieningen en een korte uiteenzetting van verschillende referentiemodellen voor archiveren.

2 Over de digitale overheid en de GDI

2.1 De digitale overheid

De digitale overheid ontwikkelt zich in een hoog tempo, wat alleszins begrijpelijk is. Ook de informatiesamenleving heeft immers een versnelling ingezet en is in hoge mate 'digitaal'. In deze ontwikkeling komen traditionele aannames en constructen onder druk te staan, ook waar het gaat over 'archiveren' en 'duurzame toegankelijkheid'.

Dit betreft niet alleen de wijze waarop de Nederlandse overheid haar dienstverlening wil inrichten, het gaat ook over mondialisering en afspraken die bijvoorbeeld in de Europese context worden gemaakt. Een recent voorbeeld hiervan is eIDAS. eIDAS is een Europese afspraak met als doel het vertrouwen in elektronische transacties te vergroten door te voorzien in een gemeenschappelijke grondslag voor veilige elektronische interactie, en daarmee het bevorderen van één digitale Europese 'markt', voor burgers, ondernemers en overheden. Voorzien is dat de 'verplichte erkenning' in 2018 haar beslag krijgt. In essentie is dit een verbreding van de eID voorzieningen die in de GDI zijn opgenomen.

Ook in het technologische domein, veelal mondiaal, gaan ontwikkelingen dusdanig snel dat kaders die stabiel en duurzaam leken te zijn, onder druk komen te staan en tot nieuwe inzichten leiden. Een voorbeeld hiervan is 'dataficering'. Als gevolg van digitale mobiliteit treedt een verschuiving op van het delen van informatie via gestructureerde 'documenten' naar delen van datasets, in verschillende contexten en (cloud) omgevingen.

Meer en meer wordt de grondslag van handelen en interactie tussen overheid en samenleving gebaseerd op ogenschijnlijk losstaande 'datasets' die op een bepaald moment in de tijd, in een specifieke combinatie, de legitimatie vormen voor handelingen of besluiten. Waar de combinatie van data en tijd de grondslag worden in plaats van klassieke, fysieke varianten stelt dit andere eisen aan reproduceerbaarheid van processen en gegevens in systemen. In essentie vraagt dit om 'archiveren by design' waarbij op voorhand al wordt vastgelegd of en wanneer welke data worden bewaard, binnen welke kaders.

De Raad voor Cultuur en de Raad voor het openbaar bestuur heeft gesignaleerd dat met het samenwerken in ketens de afhankelijkheid van goed informatiebeheer extra kritisch wordt, immers *"Alle grote problemen waarmee de overheid op dit gebied te kampen heeft, spelen in ketens extra op. De onderlinge afhankelijkheden maken informatiebeheer in ketens complex en vergroten de risico's bij fouten of wanbeheer."* Zo ontstaat spanning tussen de materiële werkelijkheid binnen het openbaar bestuur en de formele werkelijkheid van de Archiefwet. De Archiefwet gaat uit van de individuele verantwoordelijkheden waarbij regievoering over de keten als het geheel vaak nog onvoldoende expliciet is belegd¹. De door RvC en RvOB gesignaleerde spanning lijkt oplosbaar maar vereist praktisch toepasbare standaarden om dit 'grijze' gebied op te vangen.

Tot slot neemt ook de betrokkenheid van de politiek bij het digitaal informatiebeheer van de overheid toe. In 2015 sprak de Kamer over 'digitale dementie' van de overheid, verwijzend naar de lastige terugvindbaarheid van informatie. Meer recent is de 'Motie Veldman' aangenomen waarin wordt opgeroepen tot een "actieplan informatie-huishouding van overheden op orde", mede naar aanleiding van recente situaties waarin informatie niet(meer) vindbaar was dan wel pas na een lange zoektocht beschikbaar kwam.

¹ Het puberbrein van de overheid Informatiebeheer in Ketensamenwerking, 5 april 2016

Van een andere orde maar evenzo relevant voor digitaal archiveren en duurzame (openbare) toegankelijkheid is de ontwikkeling van de Wet Open Overheid. De gedachte achter deze wet is dat alle informatie die de overheid heeft, van burgers is. Dit impliceert dat Informatie zo veel mogelijk, actief, openbaar wordt gemaakt. Dit gaat verder dan de huidige afspraken als bijvoorbeeld vastgelegd in de Archiefwet of de WOB en vraagt vooral om het leggen van de inhoudelijke verbinding tussen de werelden van werkprocessen, ict en archivering, c.q. vereist gemeenschappelijk begrepen en geaccepteerde afspraken over bijvoorbeeld semantiek en aanpak.

2.2 De Generieke Digitale Infrastructuur (GDI)

De generieke digitale infrastructuur bestaat uit een verzameling 'voorzieningen', van systemen tot afspraken, die met elkaar tot doel hebben de dienstverlening tussen overheid en samenleving te verbeteren. Deze bundeling van voorzieningen kwam tot stand via het NUP (nationaal uitvoeringsprogramma) en is met de komst van de Digicommissaris vastgelegd als *de generieke infrastructuur voor digitale dienstverlening door de overheid*. In essentie bevat de GDI standaarden, producten en voorzieningen die gezamenlijk gebruikt worden door (alle) overheden, publieke organisaties en in een aantal gevallen ook door private partijen. Een toelichting op de GDI voorzieningen is te vinden in Bijlage 2.

De GDI is nadrukkelijk generiek en niet organisatie-, sector- of domeinspecifiek. De GDI is ook een dynamisch geheel waarvan de samenstelling gewijzigd kan worden, afhankelijk van de noodzaak om nieuwe voorzieningen te ontwikkelen of bijvoorbeeld huidige voorzieningen te vervangen of te vernieuwen. Immers, het merendeel van de voorzieningen vindt zijn oorsprong in vraagstukken en oplossingen die een tiental jaren speelden. Inmiddels zijn de vragen vaak nog valide maar kent de techniek nieuwe mogelijkheden en oplossingen waardoor de GDI voortdurend in beweging blijft (nieuwe releases e.d.).

Inmiddels is de Wet op de GDI in ontwikkeling. Het doel hiervan is een juridische basis te leggen onder voorzieningen en standaarden van de GDI. De GDI heeft de opdracht bij te dragen aan de realisatie van een goed werkende en samenhangende digitale overheid. Versnippering moet worden voorkomen en de vindbaarheid, begrijpelijkheid en herkenbaarheid van digitale dienstverlening moet worden geborgd. Dit sluit aan bij het voorgenomen recht op elektronisch zaken doen met de overheid (Regeerakkoord en de voorgenomen wijziging van de Algemene wet bestuursrecht).

Met de voorgenomen wetgeving kunnen (bij AMvB) bijvoorbeeld standaarden uit de pas-toe-of-leg-uit-lijst of afspraken (Forum standaardisatie) als vastgelegd in de NORA (Nederlandse Overheids Referentie Architectuur) wettelijk verplicht worden gesteld voor bestuursorganen.

2.3 De Generieke Digitale Infrastructuur in detail

De Generieke Digitale Infrastructuur (GDI) is de basis van de digitale overheid. Hiermee wordt het mogelijk dat burgers en bedrijven via één kanaal, met één identificatiemiddel zaken doen met de overheid. Of in één berichtenbox meldingen van de overheid ontvangen. Hiermee is het ook mogelijk voor overheden om onderling slim en gestandaardiseerd gegevens te delen en integraal processen af te handelen. In essentie kunnen de voorzieningen worden gegroepeerd op basis van de volgende functionaliteiten:

1) Identificeren en authenticeren

Dit zijn de hulpmiddelen, zoals certificaten, wachtwoorden e.d., waardoor burgers, ondernemers en overheden **veilig** met elkaar kunnen **communiceren**. Tot deze groep rekenen we DigiD en DigiD Machtigen (voor burgers), eHerkenning (voor bedrijven) en PKOverheid en Beheervoorziening BSN (voor overheden).

2) Dienstverlening en informatieverstrekken

Hieronder verstaan we de voorzieningen die bedoeld zijn om **informatie** te delen of te **verstrekken** van overheid naar burgers en bedrijven en ook van bedrijven naar overheden. Dit gaat over MijnOverheid (Berichtenbox, Lopende zaken en Inzage persoonlijke gegevens) voor burgers, het Ondernemingsdossier, het

Ondernemersplein en de Berichtenbox voor bedrijven voor ondernemers en Overheid.nl als algemeen informatiepunt voor overheidsinformatie.

Ondernemersplein en Overheid.nl zijn in beginsel openbare websites. De overige voorzieningen zijn besloten omgevingen die met één van de identificatiemiddelen toegankelijk zijn. Deze omgevingen creëren géén nieuwe informatie maar zijn een middel om informatie beschikbaar te stellen of te delen.

3) Gegevens en registeren

Het stelsel van Basisregistraties is het geheel van voorzieningen dat is ingericht om 11 **basisregistraties** van de overheid systematisch, volgens vaste afspraken en vastgelegd in wetgeving, te ontsluiten. Het doel hiervan is op een efficiënte manier gegevens te delen en herhaalde uitvraag of opslag van gegevens te voorkomen. Ieder basisregistratie is ingericht volgens eigen wetgeving waarbij ook is aangesloten op algemene afspraken en standaarden zoals vastgelegd in de NORA (Nederlandse overheidsreferentie architectuur). De Stelselcatalogus bevat een overzicht van de begrippen en afspraken die specifiek voor de basisregistraties zijn vastgelegd, en een overzicht van de authentieke gegevens die in iedere basisregistratie zijn opgenomen. In de basisregistraties zelf worden gegevens gecreëerd, opgeslagen en gearchiveerd overeenkomstig de wetgeving als vastgesteld voor de betreffende basisregistratie.

Digilevering en digimelding zijn technische voorzieningen die respectievelijk het **logistieke proces** van het verstrekken van gegevens in abonnementsvorm aan afnemers ondersteunen en terugmelding door de afnemers wanneer sprake is van een fout in een van de gegevens.

4) Dienstverlening en verbinden

Een aantal afsprakenkaders en standaards binnen de GDI zijn specifiek gericht op het realiseren van **interoperabiliteit**. Hiermee wordt bereikt dat systemen van verschillende organisaties met elkaar op een gestandaardiseerde manier berichten kunnen uitwisselen. Interoperabiliteit is dus meer gericht op systeem – systeem koppelingen. Dit geldt voor de combinatie eFactureren/ SBR /Digipoort die de verstrekking en verspreiding van financiële gegevens van bedrijven aan de overheid faciliteert op basis van standaarden voor machine-machine verbindingen. Digipoort is een technische voorziening die gegevens ontvangt en distribueert naar vaak meerdere partijen.

Digikoppeling is de technische standaard om gegevensuitwisseling tussen overheden, via Digipoort en Diginetwerk, te ondersteunen.

Feitelijk is bij **standaarden** sprake van 'instructies' voor de bouw van een technische oplossing als bijvoorbeeld een koppeling. Dit impliceert dat het beheer van de oplossing (het systeem als gebouwd op basis van de standaarden), inclusief opslag van data en dergelijke, bij de eigenaar van het systeem ligt. Bijvoorbeeld het voldoen aan de standaarden voor e Factureren betekent dat een bedrijf volgens de afgesproken instructie haar gegevens aanbiedt aan de overheid en daarvoor de benodigde functionaliteit inbouwt in de eigen systemen.

De overheid heeft haar afspraken over uitwisseling en digitale dienstverlening vastgelegd in **referentiearchitecturen**. Vrijwel ieder bestuursdomein of inhoudelijk domein heeft inmiddels een referentie architectuur ingericht als kader voor het ontwikkelen van informatiesystemen en –uitwisseling. De overkoepelende architectuur is de Nederlandse Overheidsarchitectuur (NORA). Een van de uitwerkingen binnen de NORA betreft digitaal archiveren en duurzame toegankelijkheid. Het beheer voor dit onderdeel is recent belegd bij het Nationaal Archief met ondersteuning door het NORA-team.

3 Onderzoekskader

3.1 Begrippen

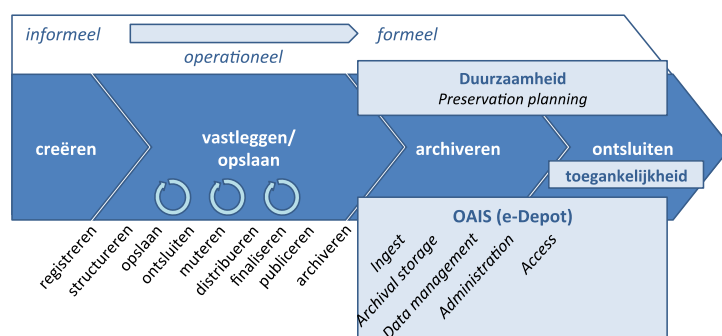
In deze verkenning komen meerdere werelden samen. De wereld van (digitaal) archiveren, de wereld van toezicht en verantwoording, de wereld van informatie en ICT- infrastructuren en de wereld van de gebruiker van de informatie (de 'bussiness'). Om deze werelden met elkaar te kunnen verbinden is het van belang om waar mogelijk een eenduidig begrippenkader te hanteren.

Begrippen als digitaal archiveren en duurzame toegankelijkheid worden gehanteerd in verschillende begrippenkaders en standaarden, waaronder het OAIS-model en de daarvan afgeleide vertaling naar het raamwerk voor het e-depot. In deze modellen wordt een expliciet onderscheid gemaakt tussen de diverse stappen in een informatieketen, waarbij iedere stap herkenbaar gedefinieerd kan worden. Een korte uiteenzetting van enkele van deze modellen is te vinden in Bijlage 3.

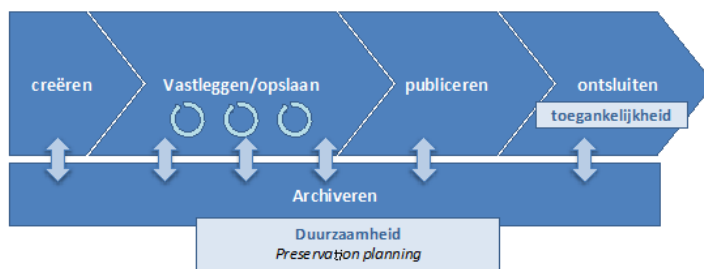
De informatiewaardeketen gaat uit van meerdere "vertrekpunten": als formeel proces, bijvoorbeeld bij de aanvraag van een vergunning. Of als informeel proces, waarbij medewerkers bijvoorbeeld zelf 'documenten' (dit kan ook een gestructureerde dataset zijn) creëren, slaan deze naar believen op, sturen het door naar collega's etc. De gedachte is dat, naarmate men verder in de waardeketen komt, de informatie volgens formele afspraken, wordt vastgelegd in een daarvoor ingerichte oplossing om zodoende de duurzame toegankelijkheid te borgen. Dit zijn bijvoorbeeld daartoe ontwikkelde systemen als Digidoc, Digijust, Marjolein en dergelijke. Hier wordt veelal de verbinding gelegd met doelstellingen vanwege **wettelijke eisen**. Dit geldt bijvoorbeeld voor eisen ten aanzien van bewaartermijnen.

Deze benadering veronderstelt dat bij 'creatie' bekend is welke afspraken van toepassing zijn voor bijvoorbeeld bewaartermijnen of het op lange termijn kunnen ontsluiten van informatie. Vaak is nog de aanname dat archivering alleen betrekking heeft op gestructureerde informatie, dat wil zeggen 'digitale documenten'. Echter, de huidige werkelijkheid van digitale informatievoorziening leert dat informatie niet altijd gestructureerd, op één moment in de tijd, herkenbaar en archiveerbaar is. Juist waar het gaat om gegevensuitwisseling in bijvoorbeeld ketens en netwerken krijgt informatie 'waarde' door de context waarin ogenschijnlijk autonome gegevens gepresenteerd worden. Voorzieningen als opgenomen in de GDI maken dan deel uit van die context.

De verschillende referentiemodellen gaan vaak uit van afgebakende stappen in het proces van creëren, vastleggen en archiveren van informatie. De digitale werkelijkheid leert dat de knip tussen informeel en formeel, of tussen opslaan en archiveren, niet meer zo zwart – wit kan worden gemaakt. Onderstaand schema in figuur 1 toont de verschillende benaderingen uit de modellen voor het geheel aan creëren, vastleggen, bewaren en archiveren in samenhang. Idealiter zou de 'stap' archiveren als constante factor, onderliggend aan het proces, gezien moeten worden (het 'archiveren by design'), dit betreft dan nieuwe systemen, gebaseerd op nieuwe ontwerpen (Figuur 2).

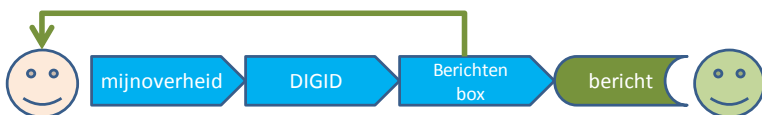
Figuur 1: begrippen in de informatiewaardeketen.

Figuur 2: Archivering 'by design'

3.2 Informatie en GDI

De GDI bevat verschillende voorzieningen die in combinatie worden ingezet om overheidsdienstverlening in ketens en netwerken te ondersteunen waar het gaat om informatie verstrekken en transacties uitvoeren.

In bovenstaand voorbeeld stuurt een overheidsorganisatie, bijvoorbeeld de Belastingdienst of de RDW, een bericht door middel van de Berichtenbox van MijnOverheid. De Berichtenbox notificeert de gebruiker (burger, ondernemer) met de melding dat er een bericht wacht in de Berichtenbox. Vervolgens is DigiD het authenticatiemiddel voor de burger om toegang te krijgen tot de Berichtenbox. Zodoende biedt MijnOverheid een portaalfunctie (een eigen omgeving voor burgers en ondernemers) en worden er drie GDI voorzieningen benut in de dienstverlening aan de burger/ondernemer.

Tegelijkertijd laat dit voorbeeld ook zien hoe diffuus vraagstukken rond digitaal archiveren en duurzame toegankelijkheid kunnen zijn. Immers, de aanbieder verzendt vanuit de eigen processen en systemen een bericht. Hiervoor gelden de reguliere afspraken rond archiveren overeenkomstig o.a. de Archiefwet. De burger beslist zelf over het ophalen en eventueel opslaan of archiveren van een bericht in de eigen omgeving. Vervolgens is de vraag met welke afspraken en bewaartermijnen de eigenaar/ beheerder van de berichtenbox (de voorziening) te maken heeft: de eigen verantwoordelijkheid vanuit de eigen voorziening, of vanuit het perspectief van het bericht. Welke bewaartermijn is dan van toepassing? Hoe is de digitale toegankelijkheid op de lange termijn geborgd?

Voor het in beeld brengen van de raakvlakken met de GDI, hanteren we de volgende, vereenvoudigde, waardeketen:

Per voorziening wordt in deze verkenning aangegeven of sprake is van creatie van (nieuwe) informatie, of deze wordt vastgelegd (tijdelijk opslaan van informatie) en of dat sprake is van archiveren. Dit beziens vanuit de aard van de voorziening én het perspectief van de gebruikende/ afnemende organisaties. Daarbij is onze kanttekening dat detailanalyse nodig is om exact voor iedere voorzieningen vast te stellen welke informatie precies, voor welk doel, wordt vastgelegd in de systemen (voorzieningen) zelf.

4 Raakvlakken

4.1 Toepassing referentiekader op de GDI

Voor de GDI voorzieningen is getoetst of de voorziening in huidige opzet en werking:

- Een processtap uit informatiewaardeketen ondersteunt (huidige situatie en functionaliteit);
- Aandachtspunten bevat voor nader onderzoek of voor de toekomst.

Voor de stappen in de waardeketen wordt uitgegaan van de volgende vragen:

- *Creëren*: wordt er door het gebruik van de voorziening binnen de voorziening zelf nieuwe informatie gecreëerd?
- *Vastleggen/opslaan*: is er binnen de voorziening zelf sprake van opslag van informatie ?
- *Archiveren*: wordt informatie binnen de voorziening zelf gearchiveerd ? Dat wil zeggen het structureel en consequent opnemen van informatie, en borgen van de duurzame toegankelijkheid ervan, in een archiveringssystematiek, inclusief het vastleggen van gegevens met de bijbehorende context. Dit overeenkomstig relevante (wettelijke) normen.

De 'score' is als volgt:

- **+** : van toepassing voor de voorziening
- **-** : niet van toepassing
- **x** : ja maar of dit conform Archiefwet is, met welke condities, vergt detailanalyse (verdergaand dan verkennend)

4.2 Identificatie en authenticatie

GDI Voorziening	Creëren	Vastleggen	Archiveren
DigiD (inclusief DigiD Buitenland)	-	+	-
eHerkenning	-	+	x
DigiD machtigen	-	+	-
Beheervoorziening BSN	+	+	+

Authenticatie en identificatiemiddelen zoals **DigiD** en **eHerkenning** en zijn primair gericht op het geautoriseerd toegang geven aan specifieke personen tot transacties en informatiesystemen, niet op het creëren van (nieuwe) informatie of documenten. Vastlegging is noodzakelijk in het kader van traceerbaarheid: wanneer heeft iemand met welk middel toegang gekregen tot welke voorziening. Dergelijke (transactionele) informatie is noodzakelijk om de operationele continuïteit te borgen.

Voor **DigiD** en **DigiD machtigen** geldt daarbij aanvullend voor (persoons)gegevens dat²:

- Gegevens over de bezoeker van de voorziening (de burger als gebruiker) die relevant zijn voor een adequate werking van de voorziening worden bewaard zolang de gebruiker is ingelogd;
- Gebruiksgegevens, zoals de handelingen van de gebruiker en bijvoorbeeld de website waar de gebruiker met DigiD inlogt, maximaal 5 jaar worden bewaard;
- Gegevens noodzakelijk voor de ondersteuning van de gebruiker, zoals het burgerservicenummer en verwerkte gegevens tijdens bijvoorbeeld een aanvraag van een dienst met DigiD, worden bewaard voor de duur van de ondersteuning en daarna maximaal 18 maanden.

² Besluit verwerking persoonsgegevens Generieke Digitale Infrastructuur, (artikel 2, 3, 11 en 12) 17 mei 2016, Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden, jaargang 2016, nr. 195, gepubliceerd op 27 mei 2016.

De **beheervoorziening BSN** is gericht op het genereren (creëren), distribueren, beheren en raadplegen van het BSN en is daarmee een informatiebron. Hiervoor gelden per definitie de algemene geldende afspraken rond archiveren én de specifieke afspraken inzake bewaartermijnen en dergelijke.

Aandachtspunten:

- De voorzieningen slaan geen gegevens op in het kader van duurzaam archiveren, ontsluiten en duurzaamheid voor *andere partijen*. Uiteraard gelden voor de eigenaar en beheerder van de voorziening wel de eigen verplichtingen ten aanzien van bijvoorbeeld archiefwet en de AWB.
- In hoeverre afspraken zijn vastgelegd of en hoe de aanbieder van informatie, bijvoorbeeld gemeenten, geïnformeerd worden/ zijn over gebruik van bijvoorbeeld DigiD in relatie tot de specifieke eigen gemeentelijke dienstverlening / informatievertrekking is niet bekend. Dit is een punt voor nader onderzoek.

4.3 Dienstverlening en informatie verstrekken

GDI Voorziening	Creëren	Vastleggen	Archiveren
Overheid.nl	-	-	x
Ondernemersplein	-	-	x
Berichtenbox voor bedrijven	+	+	x
Ondernemingsdossier	+	+	x
Samenwerkende Catalogi	-	-	-
MijnOverheid			
Berichtenbox voor burgers	-	+	-
Lopende zaken	-	+	-
Inzage persoonlijke gegevens	-	-	-

MijnOverheid, **Ondernemingsdossier** (en daarbinnen de **Berichtenbox voor bedrijven**) zijn portalen die toegang geven tot (gepersonaliseerde) informatie en transacties als hulpmiddel voor gegevensuitwisseling tussen overheid en respectievelijk burgers en ondernemer (*ontsluiting*). Voor burgers is dit eenrichting verkeer (overheid informeert de burger), bij ondernemers gaat het om tweerichting verkeer (ondernemers plaatsen ook zelf berichten gericht aan de overheid in het dossier).

Voor **MijnOverheid** geldt daarbij voor (persoons)gegevens aanvullend dat³:

- Gegevens over de bezoeker van de voorziening (de burger als gebruiker) die relevant zijn voor een adequate werking van de voorziening worden bewaard zolang de gebruiker is ingelogd;
- Accountgegevens, zoals het e-mailadres en kanaal waarop de gebruiker notificaties ontvangt, de partijen waarvan de gebruiker heeft aangegeven berichten te willen en kunnen ontvangen en metaberichten die horen bij berichten of zaakgegevens, bewaard worden zolang het account bestaat en daarna maximaal 1 jaar;
- Gebruiksgegevens, zoals navigatie, handelingen van de gebruiker gericht op het opvragen, tonen en wijzigen van gegevens of het falen van functies, bewaard worden gedurende maximaal 5 jaar (m.u.v. sessiegegevens en cookies welke enkel gedurende de sessie worden bewaard).

De voorzieningen slaan geen gegevens op in het kader van duurzaam archiveren, ontsluiten en duurzaamheid voor *andere partijen*, uiteraard gelden voor de eigenaar en beheerder van de voorziening wel de eigen verplichtingen ten aanzien van bijvoorbeeld archiefwet en algemeen bestuursrecht.

³ Besluit verwerking persoonsgegevens Generieke Digitale Infrastructuur, (artikel 4 en 13) 17 mei 2016, Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden, jaargang 2016, nr. 195, gepubliceerd op 27 mei 2016.

Aandachtspunten:

- Op dit moment vinden gesprekken plaats over de toekomst van de Berichtenbox en eventuele verdergaande integratie tussen het burger- en het ondernemersdomein. In deze discussie is een punt van aandacht welk regime van toepassing is ten aanzien van opslag en archivering, mede in het licht van de toekomst van de berichtenbox. Bij de berichtenbox is het aandachtspunt op welke wijze welke wetgeving van toepassing is. De berichtenboxen zijn eigendom van BZK en EZ: zij bieden deze voorziening aan de medeoverheden aan om de informatie-uitwisseling (en daarmee digitale dienstverlening aan burgers en ondernemers) efficiënter en beter te laten verlopen. Tegelijkertijd worden de berichtenboxen ook al door overheden gebruikt voor formele berichtgeving en meldingen aan individuele burgers waarmee het berichtenverkeer een zwaardere status krijgt;
- Waar het gaat over lopende zaken en inzage gegevens is de voorziening MijnOverheid vergelijkbaar met een venster dat een doorkijk geeft in de archivering en opslag van gegevens bij de bronhouder. Daarbij wordt deze informatie vastgelegd in beide onderdelen en kan deze door de burger op elk moment (herhaald) geraadpleegd kan worden.

4.4 Gegevens en registreren

De belangrijkste bouwstenen binnen dit onderdeel zijn de 11 basisregistraties. Bij wet is per basisregistratie de organisatie van de registratie en gebruik van de gegevens geregeld.

De registraties bestaan uit gestructureerde gegevens. De onderliggende infrastructuur (Digikoppeling, Digilevering en Digimelding) is erop gericht afnemers en bewerkers van gegevens uit de verschillende registraties te gebruiken in hun eigen bedrijfsprocessen.

GDI Voorziening	Creëren	Vastleggen	Archiveren
Digilevering	-	-	-
Digimelding	+	+	-
Stelselcatalogus	-	+	x
Basisregistraties	+	+	x

Digilevering maakt het mogelijk voor bijvoorbeeld gemeenten om automatisch wijzigingen in basisregistraties doorgeleverd te krijgen. Daarmee richt deze voorziening zich op juistheid van gegevens, maar is daarbij enkel een aanleverkanaal, een zogenaamd 'abonnement'. Wijzigingen die worden geleverd, behoren vervolgens opgenomen te worden in de eigen gegevens. Er is geen sprake van vastlegging of archivering.

Digimelding is de voorziening waarmee afnemers van gegevens eventuele onjuistheden kunnen melden aan de bronhouder van de gegevens. De meldingen worden met deze voorziening gecreëerd en vastgelegd. De verantwoordelijkheid voor opslag en archivering van dergelijke meldingen ligt vervolgens in het domein van de registerhouder. Digimelding is één van meerdere bestaande kanalen die wordt ingezet als aanleiding om te komen tot nader onderzoek en zo nodig aanpassing van de brongegevens.

Digimelding en **Digilevering** slaan geen gegevens op in het kader van duurzaam archiveren, ontsluiten en duurzaamheid voor andere partijen. Uiteraard geldt ook hier voor de eigenaar en beheerder van de voorziening de eigen verplichtingen ten aanzien van bijvoorbeeld archiefwet en algemeen bestuursrecht.

De **Stelselcatalogus** is vergelijkbaar met een 'toolbox' waarin verschillende hulpmiddelen zijn opgenomen en informatie wordt vastgelegd om de weg te wijzen in het stelsel van basisregistraties. Daarvoor wordt verwezen naar de voorzieningen en registraties als bron voor de informatie. De stelselcatalogus creëert zelf geen nieuwe informatie en bevat tevens geen 'eigen' inhoudelijke informatie.

De organisatie en gebruik van **basisregistraties** zelf is per registratie bij wet geregeld. De Wet BRP (Basisregistratie Personen) regelt bijvoorbeeld wat de bewaartermijnen zijn van brondocumenten welke gebruikt zijn door de gemeenten bij het registreren van persoonsgegevens. Vervolgens worden de gegevens (data) opgeslagen en ontsloten als 'authentiek gegeven' in een basisregistratie. Hiervoor zijn nog niet altijd

specifieke maatregelen getroffen ten aanzien van het voldoen aan eisen ten aanzien van digitaal archiveren. Bij de BRP is het bijvoorbeeld mogelijk om te 'tijdreizen' (het achterhalen van de situatie rondom een persoon op een bepaalde datum), maar daarbij vindt, voorzover wij in de verkenning konden nagaan, geen vastlegging plaats vanuit het perspectief van digitaal archiveren en duurzaam ontsluiten van deze data.

Aandachtspunten:

- Nog niet alle basisregistraties en overheidsorganisaties zijn aangesloten op Digimelding. Voor terugmeldingen over onjuistheden in brongegevens worden naast Digimelding ook andere (eigen) kanalen gebruikt, zoals dat het geval is bij de Basisregistratie Personen die over een eigen terugmeldvoorziening beschikt;
- Aanbieders en afnemers hebben een eigen verantwoordelijkheid voor duurzaam archiveren en toegankelijkheid binnen het eigen domein en de systemen. Digimelding, Digilevering en de Stelselcatalogus zijn daarvoor hulpmiddelen. Zodra de status of inhoud van deze hulpmiddelen verandert, is van belang de relatie met de Archiefwet te herijken.

4.5 Dienstverlening en verbinden

Standard Business Reporting (SBR), eFactureren, Digikoppeling en Diginetwerk richten zich op de gestandaardiseerde gegevensuitwisseling tussen systemen (interoperabiliteit/ transport). SBR en eFacturen zijn standaarden op basis waarvan organisaties berichten aanbieden aan overheden en soms ook private partijen (banken). Digikoppeling en Diginetwerk zijn technische voorzieningen met uitsluitend een 'transportfunctie' vergelijkbaar met bijvoorbeeld het internet. Bij deze voorzieningen zijn zowel de zendende als ontvangende organisatie verantwoordelijk voor de archivering van de uitgaande/binnenkomende gegevens.

GDI Voorziening	Creëren	Vastleggen	Archiveren
Digipoort	+	+	+
NORA	-	-	-

Digipoort beschikt vanaf het begin van de ontwikkeling ook over een juridische archieffunctie. Vergelijkbaar met andere functionaliteiten binnen Digipoort bepaalt de gebruikende overheid zelf welke bouwstenen ten behoeve van een bepaalde 'informatiestroom' worden ingezet. Formeel heeft Digipoort geen juridische status in relatie tot de uitvoering van een wettelijke taak waardoor de verantwoordelijkheid voor archivering bij de aangesloten partijen ligt. De beheerder van Digipoort heeft de verplichting ervoor te zorgen dat de voorziening binnen de afgesproken kaders blijft functioneren.

De **NORA** bevat afspraken en standaarden voor het inrichten van de dienstverlening tussen overheden en burgers en bedrijven en tussen overheden onderling. De 'principes' beschrijven WAT bereikt moet worden, het HOE en WAARMEE is de nadere invulling in de referentie architecturen van de 'dochters' van de NORA. Voor de gemeenten GEMMA, voor de provincies PETRA en voor de waterschappen WILMA. Dit zijn bestuurlijke en inhoudelijke referentie architecturen. In de NORA zijn de principes (afspraken en beschrijvingen) gericht op digitale dienstverlening en de interconnectiviteit tussen organisaties.

Aandachtspunt:

De wijze waarop de architectuur in eigen huis wordt ingericht, is aan de organisaties zelf. In deze is het normenkader DUTO: 'duurzaam toegankelijke overheidsinformatie'. Hierin zijn eisen vastgelegd voor alle soorten digitale informatie, van softwareprogramma's en werkprocessen tot Excelbestanden, websites, apps, video's en tweets. DUTO versie 1.0 is vastgesteld in april 2016. DUTO heeft als ambitie de volledige waardeketen te ondersteunen (met focus op creatie en ontvangst). DUTO kan daarmee tevens als basis dienen voor aanvullende normen en standaarden in het licht van digitaal archiveren en duurzame toegankelijkheid bij GDI - voorzieningen. DUTO maakt deel uit van de NORA-familie.

5 Bevindingen en conclusies

5.1 Algemeen

Als uitkomst van de verkenning naar raakvlakken tussen de GDI met digitaal archiveren en duurzame toegankelijkheid, zijn onze bevindingen:

1. De GDI voorzieningen zijn zeer divers waar het gaat om functionaliteit en opslag van gegevens. Het merendeel van de voorzieningen creëert geen 'nieuwe' informatie, maar ondersteunt het proces van gegevensuitwisseling (interconnectiviteit) en informatie verstrekking (portaalfunctie);
2. De klassieke benaderingswijze van archiveren, waarbij wordt uitgegaan van gestructureerde en in documenten of formulieren vastgelegde informatie, komt onder druk te staan, in het bijzonder waar het gaat om informatieketens en –netwerken. Dit geldt nadrukkelijk ook voor de GDI. Immers, deze heeft tot doel het werken met, en delen van, informatie in netwerken en ketens te ondersteunen. Vanuit de aard van de voorzieningen dreigt de GDI een potentieel 'niemandsland' te worden waar het gaat om duurzaam informatiebeheer op het snijvlak tussen organisaties;
3. Vanuit het perspectief van eigenaarschap zijn processeneigenaren verantwoordelijk voor de opslag en verwerking van informatie in een proces of keten, ook waar het gaat om het kunnen reproduceren van doorlopen stappen. Eén van deze stappen is het gebruik van voorzieningen zoals MijnOverheid om berichten te verzenden. In het geval verplicht gebruik van een voorziening van toepassing wordt, wordt de vraag relevant of de eigenaar van de voorziening daarmee ook een verplichting tot archivering en duurzame ontsluiting op zich neemt van procesinformatie of gegevens. Digipoort biedt bijvoorbeeld de functionaliteit om hierin te voorzien maar bij wijze van ondersteunende functie voor de gebruiker van de voorziening, deze blijft zelf verantwoordelijk voor de toepassing ervan;
4. De dynamiek van de informatiesamenleving, het tempo van technologische innovaties én de politieke aandacht voor het 'digitale geheugen' van de overheid, vraagt om urgentie waar het gaat om het maken of aanscherpen van afspraken over digitaal archiveren, ook waar het gaat om de GDI voorzieningen. In een aantal situaties zijn afspraken vastgelegd vanuit 'bedrijfsvoeringoptiek' maar (nog) niet vanuit het perspectief van duurzaam archiveren en ontsluiten. Vraagstukken die dan een rol spelen zijn onder andere het omgaan met back up voorzieningen en logginggegevens vanuit archiveringsperspectief, maar ook het 'het recht op vergeten' ("right to be forgotten");
5. Binnen de governancestructuur van de Digicommissaris is het vraagstuk van digitaal archiveren en duurzame toegankelijkheid in de Regieraden op conceptueel niveau aan de orde geweest. Omdat dit nog geen voorstel voor het ondernemen van concrete acties betrof, is er nog geen sprake (geweest) van besluitvorming in Regieraden of op het niveau Nationaal Beraad. Inbedding in het Digiprogramma verloopt via de lijn van de voorzieningen, in dit geval het concept 'DUTO' via de NORA. Via de Regieraad Gegevens is het vraagstuk rondom digitaal archiveren en duurzame toegankelijkheid in de context van de Basisregistraties geadresseerd en vindt vanuit OCenW een uitvraag plaats.
6. De wet GDI beoogt op termijn verplicht gebruik van voorzieningen door de overheden te reguleren. Vanuit het perspectief van (mede-)overheden biedt dit mogelijkheden om ook afspraken over samenwerking in ketens en daarvan af te leiden afspraken ten aanzien van opslaan en ontsluiten van informatie een plek te geven. Immers, de voorzieningen zijn ondersteunend voor overheidsbrede informatieketens en –netwerken.

5.2 GDI voorzieningen

1. Onder andere voor de uitwerking en in gebruikname van e-depot(s) en daarvoor gehanteerde standaarden is de aanname dat informatie over logging e.d. ('tracking&tracing') beschikbaar is om een proces te kunnen reproduceren voor bijvoorbeeld vergunningverlening. Vooral nog is ons beeld dat dit (nog) geen expliciet onderdeel is van vigerende afspraken en standaarden die worden toegepast op de GDI voorzieningen;
2. Medeoverheden (gemeenten en waterschappen) staan voor het merendeel aan de vooravond van het inrichten en in gebruik nemen van zogenaamde e-depots. Hiervoor is inmiddels door o.a. VNG een standaardaanpak ontworpen. Voor succesvolle implementatie is van belang dat de standaarden voor toegang en ontsluiting expliciet worden vastgelegd binnen de GDI. Daarvoor zijn de NORA (en daarvan afgeleiden als DUTO en de dochter-architecturen als GEMMA en WILMA) als ook de "pas toe of leg uit" lijst (Forum Standaardisatie) geijkte kanden;
3. Een aantal voorzieningen heeft de archieffunctie gereguleerd in eigen wetgeving, specifiek voor deze voorzieningen. Dit geldt onder andere voor de Basisregistraties en voorzieningen die te maken hebben met de verwerking van persoonsgegevens, zoals DigiD, DigiD Machtigen, MijnOverheid en het BSN-Koppelregister. Voor de andere voorzieningen is een verdieping in analyse nodig om vast te stellen of en hoe de archieffunctie is geadresseerd en gelegitimeerd. Ook of in voorkomende gevallen afspraken met de gebruikers over het '**bewaren**' van data ten behoeve van de bronhouders en proceseigenaren zijn gemaakt of wenselijk zijn.

6 Advies

Als uitkomst van deze verkenning zijn onze hoofdconclusies dat:

- Digitaal archiveren en duurzaam ontsluiten van informatie nog beperkt op het netvlies staan bij beheerders en gebruikers van GDI voorzieningen, uitzonderingen daargelaten waar de archief functie bij eigen wet en regelgeving is vastgelegd;
- Vergelijkbaar met 'privacy by design' ook 'archivering by design' start aan de voorkant, dat wil zeggen geïntegreerd in architectuur en –ontwerpprincipes voor voorzieningen;
- De dynamiek van de informatiesamenleving verbinding tussen de werelden van toezicht (verantwoording) en archivering (duurzaam informatiebeheer) afdwingt op verschillende niveaus: van afspraken maken over semantiek tot afspraken over bewaartermijnen in (ogenschijnlijk technische) ondersteunende voorzieningen.

In het licht van de uitkomsten van deze verkenning is ons advies:

1. Stel **met elkaar (OCenW)** als pragmatisch initiatiefnemer, samen met de **medeoverheden** en in het bijzonder **BZK** vast dat het beleidsmatig kader voor digitaal archiveren en duurzame ontsluiting aanscherping behoeft, vooral op het snijvlak van ketens en informatienetwerken (tussen organisaties en domeinen) én neem daarin de positie van de GDI voorzieningen mee, als faciliterende voorzieningen om overheidsdienstverlening te ondersteunen. Denk daarbij aan vastlegging in standaarden en architecturen (archivering 'by design') en overweeg de verbinding te leggen met de Wet Open Overheid;
2. Deel **(OCenW)** de uitkomsten van deze Verkenning met de Regieraden (mogelijk al in september/oktober), koppel hieraan een concrete vraag c.q. handelingsperspectief, in deze het voorstel tot een verdiepende analyse per voorziening, uit te voeren de eigenaar en beheerders van de voorziening. Dit vraagt om de volgende 'toedeling' van activiteiten:
 - # Het initiatief voor indiening van het voorstel bij de Regieraden ligt bij **OCenW** (als initiatiefnemer voor de verkenning);
 - # Bureau **Digicommissaris** draagt (op verzoek van OCenW) zorg voor agendering en stemt met OCenW af welke regieraad geëigend is dit onderwerp te coördineren. Overigens is het onderwerp voor alle regieraden van belang aangezien de voorzieningen zijn 'verdeeld' over de vier Regieraden.
3. Werk als **OCenW** en **BZK** (coördinerend departement digitale overheid) gezamenlijk een helder kader uit als leidraad voor de verdiepende analyse per voorziening, bij voorkeur bevestigd met besluitvorming in het Nationaal Beraad. Op die manier is het ook mogelijk om de inhoudelijke verbinding te leggen met vervolgacties naar aanleiding van de moties Seegers en Veldman.

Prioritair zijn de voorzieningen die nadrukkelijk een schakel in informatieketens en -netwerken vormen (zoals berichtenboxen, terugmeldvoorzieningen, digipoort e.d.)

Concentreer deze ijking op:

 - Relevante bewaartermijnen en -afspraken voor de specifieke voorziening in het kader van de archief functie;
 - Vigerende afspraken en operationele werkelijkheid;
 - Verbeterpunten en/of aanpassingen als onderdeel van een volgende 'release' van de voorziening.

Ter overweging is deze ijking in de vorm van een 'self assesment' tool op te zetten en de verantwoordelijkheid voor uitvoering en resultaten nadrukkelijk bij de eigenaar van een voorziening te beleggen;
4. Adresseer als **medeoverheden**, en intensieve gebruikers van de GDI, in de regieraden (veelal ook degenen voor wie de productie en dienstverlening integraal onderdeel is van ketens) het vraagstuk 'zorgplicht in ketens en netwerken' (en daarmee als onderdeel van ketens de ondersteunende GDI voorzieningen). Door dit te verbinden met de toegang tot e-depots (interconnectiviteit), delen van

informatie (doorlevering en gebruik van bijvoorbeeld datasets), terugmelding en berichtenverkeer kan een heldere casus worden geformuleerd;

5. Werk **samen** (mede in het licht van de opvolging van de Moties Seegers en Veldman en de daarvan af te leiden initiatieven) op basis van *concrete* voorbeelden en situaties (zoals de Omgevingswet) aan bewustwording bij bestuurders maar ook bij de professionals in de archiefwereld en de digitale overheidswereld voor het vraagstuk van duurzaam ontsluiten van informatie, in het bijzonder de complexe setting van informatieketens en gegevensnetwerken waarvan GDI voorzieningen onderdeel uitmaken. Voor de **medeoverheden** is dit een goed gelegenheid om ook aan de eigen bestuurderstafel de urgentie te adresseren én de eigen referentiearchitecturen te actualiseren (GEMMA, PETRA en WILMA).

BIJLAGE 1: Lijst van geïnterviewde personen voor deze verkenning

Naam	Organisatie
Dhr. Bom	PBLQ
Dhr. Evelo	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Dhr. Jawad	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
Dhr. Jonker	Bureau Digicommissaris
Dhr. van Koutrik	Adviescommissie Archieven van de VNG (namens KVAN)
Dhr. Leenders	DUTO
Mw. Lelieveld	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Mw. de Man	Interprovinciaal Overleg
Dhr. Portegies	Interprovinciaal Overleg
Dhr. Saaman	DUTO
Dhr. Smit	Adviescommissie Archieven van de VNG
Dhr. Versluis	Unie van Waterschappen
Dhr. Zwagerman	Adviescommissie Archieven van de VNG

BIJLAGE 2: Beschrijving GDI voorzieningen

Identificeren en authenticatie

GDI Voorziening	Omschrijving	Toelichting
DigiD (inclusief DigiD Buitenland)	DigiD staat voor Digitale identiteit. Met hun persoonlijke DigiD kunnen burgers inloggen op websites van de overheid en van private organisaties met een publieke taak (pensioenfondsen, zorgverzekeraars).	DigiD bestaat uit twee ekerheidsniveaus: Basis: gebruikersnaam en wachtwoord en Midden: gebruikersnaam en wachtwoord met sms-code. De keuze voor het plaatsen van bepaalde diensten achter niveau Basis danwel Basis+Midden wordt bepaald door de dienstenaanbieder.
eHerkenning	eHerkenning is een gestandaardiseerd inlogsysteem, waarmee ondernemers met één sleutel kunnen inloggen bij diverse overheden, instellingen of andere organisaties. Ondernemers hoeven dus niet bij elke dienst een aparte inlogprocedure te hebben of inlogmiddel te onthouden. In essentie regelt eHerkenning de digitale herkenning (authenticatie) en controleert het de digitale bevoegdheid (autorisatie) van personen die online een dienst willen afnemen. Zo krijgen zij toegang tot de dienst. In principe is eHerkenning eigenlijk gewoon een toegangspoort waar wordt gecontroleerd of de persoon daadwerkelijk is wie hij zegt dat hij is. Maar ook of hij mag doen wat hij wil doen.	Gebruikers loggen met hun eHerkenningsmiddel in op een webdienst om vervolgens hun zaken online te regelen. Voor eHerkenning zijn meerdere "middelen" geïdentificeerd die ieder een bepaald beveiligingsniveau kennen. Van laag (1) tot hoog (4), van wachtwoord/ gebruikersnaam combinatie tot PKI certificaat. De aanbieder van de dienst bepaalt het niveau.
Certificering/PKI Overheid	Het PKIoverheid-certificaat is een computerbestand dat fungeert als een digitaal paspoort. Certificaten worden gebruikt bij onder meer het bezoeken van beveiligde websites, het controleren van de elektronische ondertekening van berichten of documenten, en het bekijken van versleutelde informatie.	PKIoverheid bevat de digitale certificaten die door zogenaamde Certificate Service Providers (CSP's) beschikbaar worden gesteld aan Overheidsorganisaties, opdat zij veilig met elkaar kunnen communiceren. Met PKIoverheid wordt de betrouwbaarheid van informatie- uitwisseling via e-mail en websites op basis van Nederlandse (en Europese) wetgeving geborgd. PKIoverheid is het equivalent voor de overheid, wat DigiD en eHerkenning is voor respectievelijk burgers en bedrijven.
DigiD machtigen	De mogelijkheid iemand anders zaken met de overheid te laten regelen zonder dat de eigen DigiD wordt afgegeven. Dat kan door die persoon te machtigen via DigiD Machtigen.	
Beheervoorziening BSN	De Beheervoorziening burgerservicenummer (BV BSN) is het geheel van voorzieningen dat zorgt voor het genereren, distribueren, beheren en	De Beheervoorziening regelt de toegang tot (1) de identificerende gegevens in de achterliggende

GDI Voorziening	Omschrijving	Toelichting
	raadplegen van het BSN.	authentieke registraties (Gemeentelijke Basisadministratie Persoonsgegevens (GBA), (2) de Registratie niet-ingezetenen) en (3) de verificatieregisters voor de identiteitsbewijzen ter verificatie van de identiteit van een burger aan het fysieke loket.

Dienstverlening en informatieverstrekken

GDI Voorziening	Omschrijving	Toelichting
Overheid.nl	De website Overheid.nl is de wegwijzer naar informatie en diensten van alle overheidsorganisaties in Nederland. Deze website is een initiatief van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in samenwerking met de andere ministeries de Eerste- en Tweede Kamer gemeenten, provincies, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen Belastingdienst, DUO, SVB, UWV.	In verschillende onderdelen van Overheid.nl wordt informatie aangeboden die afkomstig is van andere overheidsorganisaties. Deze organisaties zijn zelf verantwoordelijk voor hun gegevens. Bij het onderdeel wordt onder de knop 'Help' informatie gegeven over de bron van de gegevens. Daar wordt u ook ingelicht over actualiteit, volledigheid en betrouwbaarheid van de informatie en over de manier waarop deze moet worden gebruikt.
Ondernemersplein	Op Ondernemersplein.nl staat alle informatie van de (semi-)overheid die bedrijven nodig hebben om te ondernemen.	Het Ondernemersplein is de centrale plek (website) waar overheden informatie en hulpmiddelen bieden voor ondernemers, variërend van stappenplannen tot afspraken over bijvoorbeeld het opstellen van jaarplannen.
MijnOverheid	MijnOverheid is een persoonlijk toegangsporaal waarin verschillende diensten van de overheid ontsloten zijn. MijnOverheid gaat over persoonlijke, en om die reden met DigiD beveiligde, diensten en informatie. Binnen MijnOverheid heeft de burger toegang tot de Berichtenbox, Lopende zaken en Inzage persoonlijke gegevens.	De Berichtenbox is de persoonlijke brievenbus waarin burgers post van onder meer de Belastingdienst, RDW, SVB en UWV kunnen ontvangen. Lopende zaken geeft weer wat de stand is van bijvoorbeeld aanvragen of vergunningen. Inzage persoonlijke gegevens maakt het mogelijk om te controleren of de eigen gegevens correct zijn opgeslagen bij de overheid.
Berichtenbox voor bedrijven	De Berichtenbox voor bedrijven is het beveiligde e-mailsysteem tussen ondernemers en de overheid. Berichtenbox voor bedrijven is vergelijkbaar met de Berichtenbox voor burgers	Via de berichtenbox wordt (bedrijfs)gevoelige informatie veilig uitgewisseld met overheden, bijvoorbeeld voor

GDI Voorziening	Omschrijving	Toelichting
	(zie MijnOverheid) met als belangrijkste verschil dat de Berichtenbox voor bedrijven tweewegverkeer tussen ondernemers en de overheid mogelijk maakt.	vergunningaanvragen aan gemeente of provincie, meldingen, inschrijvingen en registraties.
Ondernemingsdossier	Het Ondernemingsdossier is voor ondernemers om gegevens beschikbaar te stellen aan de overheid.	Het Ondernemingsdossier stelt ondernemers in staat om bepaalde bedrijfsgegevens eenmalig vast te leggen en meerdere keren beschikbaar te stellen aan overheden. Het gaat om informatie die van belang is voor toezichthouders en/of vergunningverleners.
Samenwerkende Catalogi	Samenwerkende Catalogi is de standaard voor het publiceren en uitwisselen van metadata over producten en diensten binnen de overheid, zoals het aanvragen van een vergunning of een reisdocument.	Samenwerkende Catalogi koppelt de productcatalogi van verschillende overheidsorganisaties aan elkaar. Op die manier is het sneller en gemakkelijker mogelijk om aan te sluiten op elkaars dienstverlening dan wel al ontwikkelde diensten te hergebruiken.

Gegevens en registreren

GDI Voorziening	Omschrijving	Toelichting
Digilevering	Afnemers van basisregistraties ontvangen via Digilevering actuele en accurate gegevens uit basisregistraties via een gebeurtenisbericht, bijvoorbeeld over de verhuizing van een bedrijf, de geboorte van een persoon, of verandering van iemands inkomensgegevens.	Afnemers van basisregistraties ontvangen via Digilevering wijzigingen in de vorm van automatisch gegenereerde berichten waarvoor zij geabonneerd zijn.
Digimelding	Afnemers van de basisregistraties hebben de wettelijke plicht om mogelijk onjuiste gegevens te melden. Digimelding is de voorziening waarmee de afnemers onjuistheden aan de bronhouders kunnen melden.	Met Digimelding kunnen overheden (vermeende) onjuistheden in de gegevens van Basisregistraties terugmelden aan de bronhouders van die Basisregistraties. Bronhouders onderzoeken vervolgens de fout en verbeteren deze zo nodig in de Basisregistratie.
Stelselcatalogus	De Stelselcatalogus geeft inzicht in welke gegevens het Stelsel van Basisregistraties bevat, wat ze betekenen en hoe ze met elkaar verbonden zijn. Bijvoorbeeld van welke wetgeving de gegevens zijn afgeleid.	De Stelselcatalogus geeft gebruikers, afnemers, leveranciers en anderen een zo volledig mogelijk beeld van de beschikbare gegevens, begrippen en hun betekenis binnen het Stelsel van Basisregistraties. De Stelselcatalogus helpt op die manier om de overheidsdoelstelling van 'eenmalige gegevensaanlevering en

GDI Voorziening	Omschrijving	Toelichting
		meervoudig gebruik' te realiseren.
12 basisregistraties	<p>De set van basisgegevens waarvan is vastgesteld dat Rijksbreed het principe <i>enkelvoudige registratie, meervoudig gebruik</i> van toepassing is. Op dit moment betreft het de volgende registraties:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Basisregistratie Personen en Reisdocumenten (BRP, inclusief Register Niet Ingezetenen RNI) • Nederlands Handelsregister (NHR) • Basisregistraties adressen en gebouwen (BAG) • Basisregistratie Topografie (BRT) • Basisregistratie Kadaster (BRK) • Basisregistratie Voertuigen (BRV) • Basisregistratie Lonen, Arbeids- en Uitkerings-verhoudingen (BLAU) • Basisregistratie Inkomen (BRI) • Basisregistratie Waardering Onroerende Zaken (WOZ) • Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT) • Basisregistratie Ondergrond (BRO) 	Een basisregistratie is een door de overheid officieel aangewezen registratie met daarin als authentiek aangemerkte gegevens van hoogwaardige kwaliteit, die door alle overheidsinstellingen verplicht en zonder nader onderzoek, worden gebruikt bij de uitvoering van publiekrechtelijke taken.

Dienstverlening en verbinden

GDI Voorziening	Omschrijving	Toelichting
Diginetwerk	<p>Diginetwerk is een afsprakenstelsel voor het koppelen van besloten netwerken van de overheid. Via deze gekoppelde netwerken kunnen overheidsorganisaties onderling gegevens uitwisselen.</p> <p>Door het besloten karakter is Diginetwerk een veiliger alternatief dan het open internet voor het uitwisselen van gegevens tussen overheidsorganisaties.</p>	Diginetwerk bestaat op dit moment uit een zestal aan elkaar gekoppelde, specifieke, besloten overheidsnetwerken uit verschillende domeinen: Haagse Ring, BT-Wolk, Suwinet, GemNet, eGem en Rinisnet
Digikoppeling	<p>Digikoppeling bestaat uit koppelvlakstandaarden, die logistieke afspraken bevatten voor berichtenuitwisseling tussen overheden. Om gegevens tussen ICT-systemen te kunnen uitwisselen moeten organisaties afspraken maken over het formaat van de gegevens (UBL, StUF of XML), de manier van transport (Diginetwerk of internet) en de verpakking waarin de gegevens wordt verzonden (Digikoppeling).</p>	<p>Digikoppeling is een set van (koppelvlak)standaarden die elektronisch berichtenverkeer tussen overheden regelt. De verschillende koppelvlakstandaarden omvatten logistieke afspraken. Digikoppeling is als het ware een digitale postbode: het regelt niet de inhoud, maar de logistiek van zaken.</p> <p>Digikoppeling is een specificatie van twee internationale standaarden voor elektronisch berichtenverkeer, WUS en ebMS. Meestal heeft een organisatie</p>

GDI Voorziening	Omschrijving	Toelichting
		zowel WUS als ebMS nodig.
Digipoort	<p>Met de inzet van Digipoort worden bedrijfs- of ketenprocessen geautomatiseerd. Digipoort verwerkt grote hoeveelheden berichten op een slimme manier. Digipoort kan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zeer grote berichtenstromen ontvangen • controleren of de afzender geautoriseerd is gegevens te versturen • controleren of een bericht aan de vereiste standaarden voldoet • berichten omzetten in een ander berichtenformat • berichten naar meerdere ontvangers (overheden) sturen • berichten sorteren en opknippen • bijlagen apart versturen • berichten versleutelen • een bericht 'retour afzender' versturen • een terugkoppeling geven over de status van een bericht • berichten herhaaldelijk aanbieden bij het falen van een extern systeem • archiveren van berichten 	<p>Digipoort bevat twee producten. OTP (de overheidstransactiepoort) en PI (Procesinfrastructuur). Digipoort OTP verzorgt het transport maar heeft geen toegang tot de inhoud van berichten. Digipoort PI biedt als 'extra' de mogelijkheid de inhoud van berichten mee te nemen in de verwerking, d.w.z. statusinformatie op basis van de inhoud.</p>
Standard Business Reporting	<p>SBR (standard bussiness reporting) maakt het voor bedrijven in Nederland mogelijk om de vele jaarlijks verplichte (financiële) rapportages aan verschillende partijen, waaronder banken en overheden, via één standaard, aan te leveren. Op die manier is eenmalige vastlegging en meervoudige aanlevering mogelijk.</p>	
eFactureren	<p>eFactureren maakt van een factuur een gestructureerd digitaal bestand dat elektronisch wordt aangeleverd.</p>	<p>Bedrijven leveren hun facturen voor de overheid elektronisch aan bij Digipoort. Digipoort controleert of de e-factuur betrouwbaar, leesbaar en verwerkbaar is en zorgt ervoor dat de e-factuur snel bij de juiste overheidsorganisatie terechtkomt.</p>
Standaardenlijst	<p>Overheden en semi-overheden wordt aanbevolen de open standaarden, die op de lijst met gangbare standaarden staan, toe te passen in hun ICT-systemen/-diensten. Bij gangbare open standaarden gaat het om standaarden die al wel breed geadopteerd ('de facto') zijn of standaarden die veelbelovend. Het zou vanzelfsprekend moeten zijn om deze standaarden te gebruiken. Een verplichting daartoe is niet nodig of een te zwaar middel.</p>	
Standaarden inclusief pas-toe-of-leg-uit-lijst zoals	<p>Overheden en semi-overheden zijn verplicht de open standaarden, die op de lijst met 'pas toe of leg uit'-standaarden staan, bij aanschaf of</p>	

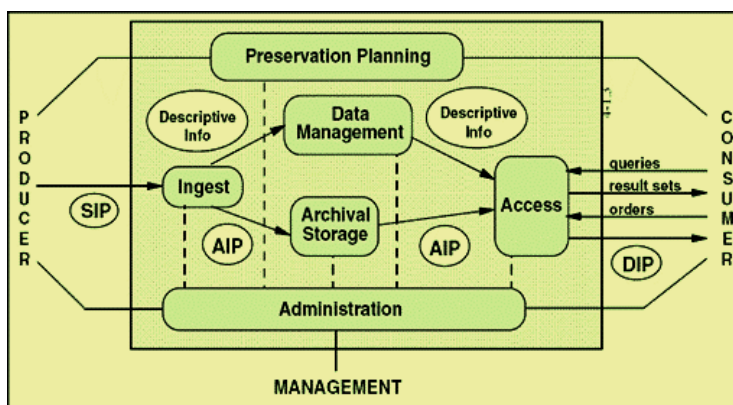
GDI Voorziening	Omschrijving	Toelichting
geformuleerd door het Forum	(ver)bouw van ICT-systemen/-diensten te eisen ('pas toe'). Afwijken mag alleen met zwaarwegende redenen en verantwoording hierover moet worden afgelegd in het jaarverslag ('leg uit'). 'Pas toe of leg uit'-standaarden zijn open standaarden waarvoor breed draagvlak bestaat maar die nog niet breed geadopteerd zijn. Daarom krijgen deze standaarden de status van 'pas toe of leg uit'.	
Standaardisatie	Standaarden kunnen ook in wet- en regelgeving zijn opgenomen. Het gaat daarbij niet altijd om open standaarden. Het Forum Standaardisatie heeft in februari 2010 een inventarisatie gemaakt van standaarden die in wet- en regelgeving zijn opgenomen. De inventarisatie van wettelijke standaarden betreft een momentopname en wordt niet actief onderhouden. Deze inventarisatie is dus niet gegarandeerd volledig of actueel.	
NORA	Nederlandse Overheid Referentie Architectuur: De NORA is een set van overheidsbrede afspraken. De NORA stelt overheden in staat te Navigeren Op Relevante Afspraken. Zo kunnen overheden met elkaar samenwerken om tenminste eenzelfde niveau van dienstverlening te bieden als mensen gewend zijn van bijvoorbeeld web shops en digitale dienstverleners. De digitale overheid pakt zo zelfbewust haar rol in de moderne samenleving met haar dienstverlening aan burgers en bedrijven.	Het doel van NORA is de dienstverlening aan burgers en bedrijven te verbeteren door betere afstemming tussen overheden. De NORA bevat de principes en afspraken die overheidsbreed geldend zijn, deze zijn via de 'dochters' verder uitgewerkt naar specifieke architectuurconcepten voor overheden en sectoren. Informatie van de NORA is raadpleegbaar via de Wiki online.

BIJLAGE 3: Informatie waardeketens

In deze bijlage wordt een drietal informatiewaardeketens gepresenteerd.

OAIS: Open Archival Information System

Het OAIS Reference Model geeft aanbevelingen bij het inrichten van een archief, dat gericht is op lange termijnbewaring van en toegang geven tot informatie, in het bijzonder digitale informatie. Het biedt een samenhangend geheel van uitgangspunten en terminologie. Dit raamwerk is in Nederland eveneens als standaard geaccepteerd, o.a. voor de inrichting van de eDepots. Uit het schema van Figuur 2 blijkt dat de processen bij de *producer* en de *consumer* buiten de scope van OAIS vallen: de focus is het op de juiste manier inbrengen en ontsluiten van informatie in een archief/eDepot. Met betrekking tot de beoordeling van de GDI voorzieningen is de OAIS waardeketen daarmee te beperkt: de GDI voorzieningen richten zich juist hoofdzakelijk op het domein van de producer (bijvoorbeeld de bronhouders van de basisregistraties) en de consumers (de afnemers van de registraties en in het kader van Digitaal 2017 burgers en bedrijven). Het is daarom noodzakelijk tevens naar waardeketens te kijken waarin deze domeinen eveneens worden beschreven.

Figuur 2: OAIS raamwerk

Informatiewaardeketen

Een andere veelgebruikte invulling voor de informatiewaardeketen is een beschrijving vanuit de handelingen vanaf creatie tot en met archivering/vernietiging. Een voorbeeld hiervan is de waardeketen volgens Van Bussel:

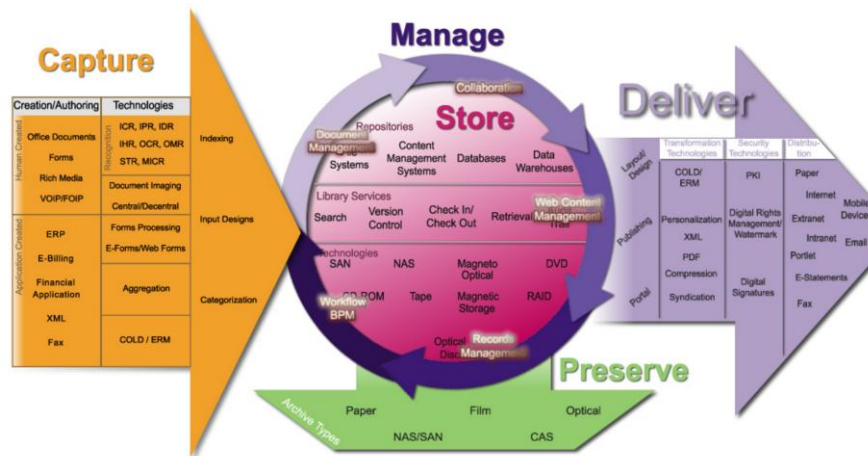
- De **informatiewaardeketen** is de **procesketen** die de creatie, de vastlegging, de opslag, de bewerking, de structurering, de publicatie, het gebruik, het behoud, de toegankelijkheid, de distributie, de waardering, de vernietiging, de beveiliging en de toetsing van betrouwbare informatie realiseert.

AIIM Information Lifecycle

Een internationaal veelvuldig toegepast model voor de *information lifecycle* is van AIIM (Association for Information and Image Management) en bestaat uit de onderdelen:

- *capture*
- *manage*
- *store*
- *deliver*
- *preserve*

Schematisch is dit in Figuur 3 weergegeven.

Figuur 3: AIIM Information Lifecycle

In het licht van de GDI is een combinatie mogelijk waardoor een compacte waardeketen ontstaat waarin de begrippen archiveren, toegankelijkheid en duurzaamheid een duidelijk onderscheidende plaats hebben. De samenhang tussen begrippen wordt in onderstaande tabel gepresenteerd .

Begrip	Omschrijving	Stappen	OAIS (e-Depot)	
Creëren	Het ontstaansproces van, voor de organisatie nieuwe, informatie.	<ul style="list-style-type: none"> • Creatie • Scannen 		
Vastleggen/opslaan	Het opslaan van informatie ten behoeve van operationele doeleinden. Voorbeelden zijn: <ul style="list-style-type: none"> • Het creëren en opslaan van informatie door medewerkers op lokale of gedeelde schijven; • Het maken van een back-up voor het geval van systeemuitval; 	<ul style="list-style-type: none"> • Registreren • Structureren • Opslaan • Ontsluiten • Muteren/bewerken • Routeren/distribueren • Finaliseren 		
Archiveren	Ten behoeve van het voldoen aan de maatschappelijke vraag, vertaald naar afspraken in onder andere de Archiefwet. Informatie wordt opgeslagen in specifiek daarvoor ontwikkelde systemen, veelal door zorg van gespecialiseerd personeel (informatiespecialisten, DIV functionarissen etc.)	<ul style="list-style-type: none"> • Archiveren • Afstoten 	<ul style="list-style-type: none"> • Ingest • Archival Storage • Data management • Administration 	D U R Z A A M H E I D
Ontsluiten (Toegankelijkheid)	informatie is vindbaar, beschikbaar, interpreteerbaar, authentiek, volledig (cf. DUTO).	<ul style="list-style-type: none"> • Publiceren • Ontsluiten 	<ul style="list-style-type: none"> • Access 	

Bijlage 4: Geraadpleegde documenten

'Archiving should be just like an Apple™' en acht andere nuttige(?) stellingen, Lectorale rede 2012, Dr. Geert Jan van Bussel

AIIM, www.aiim.org

Baseline Informatiehuishouding Rijksoverheid, deel III, de 7 normen van de Baseline

DUTO, <http://duto.wiki/xwiki/wiki/duto/view/Duto/Wat+is+duurzaam+toegankelijke+overheidsinformatie>

<https://www.digitaleoverheid.nl/gdi>

Het OAIS-model, een leidraad voor duurzame toegankelijkheid, Barbara Sierman, Informatiewetenschap www.iwabase.nl, december 2012

Implementatieagenda digitale dienstverlening 2017 v1.1, 3 november 2015

Invoeringsplan Wet GDI, PBLQ/Ecorys, versie 0.95, 14 april 2016

Kamerbrief OCW, vergaderjaar 2010–2011, 26 643, nr. 187

Mid-term review Archiefconvenant, Eindrapport, Ecorys, 1 september 2015

NCDD: <http://www.ncdd.nl/>

Nota Regieraad Gegevens: Duurzame toegankelijkheid i.r.t. Nationaal Digiprogramma (GDI), 8 april 2016

Nota Vervolg Innovatieagenda / Archief 2020, verkennend onderzoek raakvlakken GDI, 30 maart 2016

NORA, http://www.noraonline.nl/wiki/NORA_online

Onderzoek juridische factoren bewaren berichten in Berichtenbox, Consideratie, 15 februari 2016

Open Archival Information System, http://www.iso.org/iso/catalogue_detail.htm?csnumber=57284

Onderzoek Functionaliteit e-depot Decentrale overheden, versie 1.0, KING, 2 februari 2015

Programmaplan 2013 – 2016: Archief 2021, Innovatieprogramma voor de Toekomstvast Archief, v1.0, 31 mei 2013

Uitgangspunten wetgeving Generieke Digitale Infrastructuur, kamerbrief 5 december 2015

Visiebrief digitale overheid 2017, kamerbrief 23 mei 2013